

21 Οκτωβρίου, 1909

(ΠΙΚΗΣ, ΧΑΤΖΗΤΣΙΑΓΓΑΡΗΣ, ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΗΣ, Δ.Δ.)

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Θ. ΠΤΟΥΛΙΑΣ,

Εφεσείων,

v.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ,

Εφεσίβλητης.

(Ποινική Έφεση Αρ. 5103).

-
- Απόδειξη — Ενισχυτική μαρτυρία — Πότε, ως θέμα πρακτικής πρέπει να αναζητείται, έστω κι' αν ο μάρτυρας δεν είναι συνεργός — Κλεπταποδοχή — Μαρτυρία του δράστη της κλοπής — Σωστά αναζητήθηκε ενισχυτική μαρτυρία.
- Απόδειξη — Ενισχυτική μαρτυρία — Ποιές ιδιότητες πρέπει να έχει κάποια μαρτυρία, προκειμένου να χαρακτηρισθῆ ως ενισχυτική — Κρίση της αξιοπιστίας μάρτυρα μετά από συνεκτίμηση όλης της μαρτυρίας — Αυτή είναι η νέα προσέγγιση σχετικά με μάρτυρες, των οποίων η μαρτυρία χρειάζεται ενίσχυση. 5 10
- Απόδειξη — Πραγματογνώμονες — Γνώμη — Αποδεκτή ως πρωτογενής μαρτυρία κατ' εξαίρεση από τον κανόνα κατά της εξ ακοής μαρτυρίας — Όμως, αν βασίζεται σε γεγονότα η πληροφορία πρέπει να προσκομισθῆ αποδεκτή μαρτυρία προς απόδειξή των. 15
- Ποινική Δικονομία — Έφεση — Ο Περί Ποινικής Δικονομίας Νόμος Κεφ. 155 — Η επιφύλαξη του άρθρου 145(1)(β) — Προϋπόθεση εφαρμογής του.
- Ποινική Δικονομία — Έφεση — Επανεκδίκαστη υποθέσεως — Πότε διατάσσεται. 20
- Ο εφεσείων καταδικάστηκε για κλεπταποδοχή διαφόρων αντικειμένων. Οι δράστες της κλοπής, αφού προηγουμένως επιμωρήθησαν, κλήθηκαν ως μάρτυρες κατηγορίας. Δύο απ' αυτούς επιβεβαίωσαν τήν μαρτυρίαν του έφεσείοντα ότι δεν

εγνωρίζε ότι τα αντικείμενα ήσαν κλοπιμαία. Ο τρίτος κατέθεσε ότι ο εφεσεΐων εγνωρίζε ότι τα αντικείμενα ήσαν κλοπιμαία. Το πρωτόδικο Δικαστήριο απέρριψε την μαρτυρία του εφεσεΐοντα και των δύο δραστών της κλοπής. Στην απόφαση του

5 ακολουθως αναφέρει ότι δεν ήταν διατεθειμένο να ενεργήσει με βάση την μαρτυρία του τρίτου δράστου της κλοπής, εκτός αν η μαρτυρία του ενισχύετο από άλλη μαρτυρία.

Ως ενισχυτική μαρτυρία το πρωτόδικο Δικαστήριο καθώρισε:

10 α) Το ενεργό ενδιαφέρον του εφεσεΐοντα για την εξασφάλιση οχήματος μεταφοράς των αντικειμένων, που του παραδόθηκαν

β) Απόκρυψη της υπ' αυτού κατοχής μέρους της κλοπιμαίας περιουσίας.

15 γ) Προειδοποίηση, η οποία, όμως έγινε μετά την γνωστοποίηση από την Αστυνομία ότι τα αντικείμενα ήσαν κλοπιμαία, προς μάρτυρα από τον εφεσεΐοντα ότι τα αντικείμενα, που του είχε δώσει ο εφεσεΐων, ήταν κλοπιμαία.

20 δ) Ανεύρεση σε ένα από τα συρτάρια ενός πάγκου, που περιλαμβάνετο στα κλοπιμαία, τιμολογίου, που έδειχνε την προέλευση του.

ε) Ανεύρεση στην κατοχή των δραστών ενός κλειδιού του κέντρου του εφεσεΐοντα και ενός φαναριού, που τους είχε παραδώσει.

25 στ) Μαρτυρία δυο προσώπων ότι κατόπιν οδηγιών του εφεσεΐοντα οι δράστες τους παρέδωσαν μέρος των κλαπέντων.

ζ) Το γεγονός ότι η αξία των αντικειμένων ήταν κατά πολύ μεγαλύτερα του τιμήματος αγοράς των από τον εφεσεΐοντα.

30 Η υπεράσπιση του εφεσεΐοντα ήταν ότι αγόρασε τα κλοπιμαία από τους δράστες έναντι £2,000.- χωρίς να γνωρίζει ή να έχει υπόνοιες ότι ήσαν κλοπιμαία.

35 Το Ανώτατο Δικαστήριο, αποδεχόμενον την έφεση, απεφάσισε: Α(1) Το πρωτόδικο Δικαστήριο σωστά προσέγγισε το θέμα αν υπήρχε ανάγκη ενισχυτικής μαρτυρίας. Η ενισχυτική μαρτυρία πρέπει: (α) Νά έχει πηγήν ανεξάρτητη από τον μάρτυρα, την μαρτυρία του οποίου ενισχύει, (β) Πρέπει να τείνει να καταδείξει ουσιωδώς ότι όχι μόνον διαπράχθηκε το έγκλημα αλλά και ότι δράστης του είναι ο κατηγορούμενος. Όμως

40

δεν απαιτείται να αποδεικνύει αφ' εαυτής τα αμφισβητούμενα γεγονότα ή τα συσταστικά στοιχεία του εγκλήματος.

(2) Στη συγκεκριμένη περίπτωση το πρωτόδικο Δικαστήριο σωστά έκρινε ότι τα αναφερόμενα υπό στοιχεία (α) και (β) της περιλήψεως των γεγονότων αποτελούν ενισχυτική μαρτυρία. Όμως λανθασμένα θεώρησε τα αναφερόμενα υπό στοιχεία (γ), (δ)* (ε) και (στ) ως ενισχυτική μαρτυρία. Τέλος λανθασμένα προσέγγισε το θέμα της προσαχθείσας μαρτυρίας σχετικά με την αξίαν των κλοπιμαίων. 5

Β. Το εύρημα για την αξία των κλοπιμαίων βασίστηκε στη μαρτυρίαπραγματογνωνων. 10

Η γνώμηπραγματογνωνονα είναι δεκτή ως πρωτογενής μαρτυρία κατ' εξαίρεση από τον κανόνα αποκλεισμού της εξακοής μαρτυρίας. Όμως, στο βαθμό, που η γνώμη βασίζεται σε γεγονότα που του έχουν γνωστοποιηθή (όπως συνέβη στην περίπτωση αυτή), τα γεγονότα αυτά πρέπει να αποδεικνύονται σύμφωνα με τους αποδεικτικούς κανόνες (πράγμα που δεν έγινε στη περίπτωση αυτή). 15

Γ. Έτσι ένα μεγάλο μέρος της μαρτυρίας, που θεωρήθηκε ενισχυτική κακώς θεωρήθηκε ενισχυτική. 20

Δ. Η επιφύλαξη του άρθρου 145(1)(β) εφαρμόζεται μόνο όταν παρά το πραγματικό ή νομικό λάθος του πρωτόδικου Δικαστηρίου, το Ανώτατο Δικαστήριο μπορεί να αχθή με βεβαιότητα στο συμπέρασμα ότι τόσο το πρωτόδικο όσο και οποιοδήποτε άλλο Δικαστήριο θα κατέληγε στην ίδια καταδίκη, αν δεν υπέπιπτε στο εν λόγω λάθος. Τέτοιο συμπέρασμα δεν δικαιολογείται στην προκειμένη περίπτωση. 25

Ε. Η επανεκδίκαση υποθέσεως δεν έχει σκοπό να δώσει δεύτερη ευκαιρία στην κατηγορούσαν αρχήν. Δικαιολογείται μόνο όταν το υλικό, υπό το πρίσμα σωστής εκτίμησης και νομικής καθοδήγησης θα μπορούσε να δικαιολογήσει καταδίκη, όχι όμως και εφαρμογή της επιφύλαξης του άρθρου 145(1)(β) του Κεφ. 155. 30

ΣΤ. Ενώπιον του πρωτόδικου Δικαστηρίου υπήρχε σαφής μαρτυρία ότι τα αντικείμενα στην κατοχήν του εφεσεϊόντα είχαν κλαπή πρόσφατα. Αυτό σε συνδυασμό με την απόρριψη της εξήγησης του εφεσεϊόντα θα μπορούσε να οδηγήσει σε ε- 35

* Καθ' όσον αφορά το θέμα του τιμολογίου δεν προσάχθηκε μαρτυρία ότι ο εφεσεϊών εγνώριζε την ύπαρξή του. Ο τόπος ανευρέσεως στην περίπτωση αυτή δεν είναι τέτοιος ώστε να δημιουργεί τεκμήριο γνώσης. 40

νοχοποιητικά συμπεράσματα. Άρα δικαιολογείται επανεκδίκαση της υπόθεσης.

Η έφεση γίνεται δεκτή. Διατάσσεται επανεκδίκαση της υποθέσεως.

5 Αναφερόμενες αποφάσεις:

Mousoulides v. The Republic (1983) 2 C.L.R. 336;

R. v. Baskerville [1916] 2 K.B. 658;

DPP v. Hester [1972] 3 All E.R. 1065;

DPP v. Kilbourne [1973] 1 All E.R. 456;

10 *R. v. Spencer* [1986] 2 All E.R. 928;

Peristianis v. The Police (1969) 2 C.L.R. 137;

Flourentzou v. The Police (1973) 2 C.L.R. 526;

Vouniotis v. The Republic (1975) 2 C.L.R. 34;

Fouri and Others v. The Republic (1980) 2 C.L.R. 152;

15 *Tumer v. Blunden* [1986] 2 All E.R. 75;

Attorney General of Hong Kong v. Wong Muk-ping [1987] 2 All E.R. 488

R. v. Beck [1982] 1 All E.R. 807;

Demetriou v. The Republic, 1961 C.L.R. 309;

20 *Polycarpou and Another v. The Republic* (1967) 2 C.L.R. 198;

Karatzias v. The Police (1972) 2 C.L.R. 51;

R. v. Rose [1982] 2 All E.R. 536;

R. v. Ball [1983] 2 All E.R. 1079;

Kyprianou v. The Police (1976) 2 C.L.R. 75;

25 *Pierides v. The Republic* (1971) 2 C.L.R. 263;

Charalambous v. The Republic (1983) 2 C.L.R. 97.

Έφεση κατά της καταδίκης και ποινής.

30 Έφεση κατά της καταδίκης και ποινής από τον Χαράλαμ-πο Θεοδώρου Τσοουλιά ο οποίος κρίθηκε ένοχος στις 23 Ια-νουαρίου 1989 από το Στρατιωτικό Δικαστήριο Λευκω-σίας (Αριθμός Υπόθεσης 415/88) για την κλεπταποδοχή ει-δών οικιακού εξοπλισμού κατά παράβαση του άρθρου

306(α) του Ποινικού Κωδικά Κεφ. 154 και του άρθρου 5 του περί Στρατιωτικού Ποινικού Κώδικα και Δικονομίας Νομου, 1964 και καταδικάστηκε σε φυλάκιση 18 μηνών.

Μ. Πισσάς, για τον εφεσείοντα.

Π. Ιουλιανός, για τους εφεσίβλητους.

5

ΠΙΚΗΣ Δ.: Ο Χαράλαμπος Θεόδωρου Τσοουλιά, Αντισυνταγματάρχης της Εθνικής Φρουράς, κρίθηκε από το Στρατοδικείο ένοχος για την κλεπταποδοχή ειδών οικιακού εξοπλισμού και καταδικάστηκε σε φυλάκιση 18 μηνών. Σύμφωνα με τα ευρήματα του Δικαστηρίου η αξία των κλαπέντων αντικειμένων ανερχόταν σε περίπου £7,256.-- (στο κατηγορητήριο η αξία τους καθορίστηκε στο ποσό των £11,773.--). Ο εφεσείων αρνήθηκε ενοχή· παραδέχθηκε όμως ότι έλαβε κατοχή των επίπλων και σκευών που περιγράφονται στο επεξηγηματικό παράρτημα των λεπτομερειών του αδικήματος και ότι αυτά ήταν κλοπιμαία (η παραδοχή έγινε στο αρχικό στάδιο της διαδικασίας με δήλωση βάσει των διατάξεων του άρθρου 19 του Περί Αποδείξεως Νόμου (όπως τροποποιήθηκε από το Ν 86/86). Όχι μόνο τα αντικείμενα ήταν κλοπιμαία αλλά, όπως αποκάλυψε η μαρτυρία, ήταν το προϊόν κλοπής, που είχε διαπραχθεί πρόσφατα.

10

15

20

Την κλοπή διενέργησαν οι Κώστας Μαύρος, Σίμος Γεωργίου και Σωτήρης Θεοδόση, μάρτυρες κατηγορίας αρ. 21, 5 και 1, αντίστοιχα. Και οι τρεις παραδέκτηκαν, πριν καταθέσουν στη δίκη του εφεσείοντα, ενοχή ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λάρνακας για την κλοπή της περιουσίας. Τα αντικείμενα που παρέδωσαν στον εφεσείοντα τα είχαν κλέψει από τα τουριστικά διαμερίσματα «ΓΟΡΓΟΝΑ» που βρίσκονται στην τοποθεσία «Άγιος Ευστάθιος» στη Σωτήρα. Για το αδίκημα που διέπραξαν καταδικάστηκαν από το Επαρχιακό Δικαστήριο Λάρνακας σε εξάμηνη ποινή φυλάκισης με αναστολή.

25

30

Ο εφεσείων αρνήθηκε ότι γνώριζε κατά το χρόνο της παραλαβής τους πως τα αντικείμενα ήταν κλοπιμαία. Το αντίτιμον πίστευε αυτό που του λέχθηκε ότι τα έπιπλα αποτελούσαν μέρος του εξοπλισμού τουριστικού καταλύματος στην Πύλα, το οποίο ανήκε στο ξένης εθνικότητας γαμβρό ενός των πωλητών, του Μαύρου. Η τουριστική αυτή μονάδα, όπως του είπαν, βρισκόταν υπό διάλυση ενόψει της πρόθεσης του ιδιοκτήτη να εγκατασταθεί στο εξωτερικό.

35

40

Τα αντικείμενα τα παρέλαβε μετά από συμφωνία στην οποία προήλθε με το Μαύρο για την αγορά τους για ποσό £2,000.--. Έναντι της τιμής αγοράς πλήρωσε ποσό £340.-- περίπου, το δε υπόλοιπο, όπως ισχυρίστηκε, συμφώνησε να το πληρώσει σταδιακά με δόσεις. Η συμφωνία έγινε κατά τη διάρκεια στρατιωτικής άσκησης στην οποία οι συνεργοί στο έγκλημα της κλοπής προσήλθαν ως έφεδροι για υπηρεσία. Ο εφεσείων ενδιαφερόταν να εξοπλίσει με την αναγκαία επίπλωση κέντρο αναψυχής το οποίο κατά τον κρίσιμο χρόνο βρισκόταν υπό ανέγερση στην περιοχή «ΛΕΜΠΑ» στην Πάφο.

Η υπεράσπιση του εφεσείωντα, την οποία υπεστήριξε ενόρκως, συνίστατο στην άρνηση γνώσης ότι τα αντικείμενα ήταν κλοπιμαία ή οποιασδήποτε υπόνοιας για την προέλευσή τους. Οι μάρτυρες κατηγορίας Μαύρος και Γεωργίου υποστήριξαν την εκδοχή του αλλά δεν έγιναν πιστευτοί, όπως δεν έγινε πιστευτός ο Τσοουλιός. Και οι δυο μάρτυρες κατηγορίας κρίθηκαν αναξιόπιστοι. Ένας από τους λόγους για τους οποίους απορρίφθηκε η μαρτυρία του Μαύρου ήταν η κήρυξή του κατά τη διάρκεια της κατάθεσής του, ως εχθρικού μάρτυρα ενόψει της αντιφατικής κατάθεσης, στην οποία είχε προβεί στις Αστυνομικές Αρχές.

Η μόνη άμεση (direct) μαρτυρία που απέδιδε άμεση γνώση στο Τσοουλιά, αναφορικά με την προέλευση των αντικειμένων που παρέλαβε, ήταν εκείνη ενός των συνεργών στην κλοπή, του Σωτήρη Θεοδόση (Μ.Κ.1). Σύμφωνα με την κατάθεσή του ο εφεσείων συμφώνησε να πληρώσει το ποσό των £2,000.-- για αντικείμενα που είχαν κλαπεί και άλλα που επρόκειτο να κλαπούν από το κέντρο «ΓΟΡΓΟΝΑ». Το Στρατοδικείο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν ήταν διατεθειμένοι να βασιστούν στη μαρτυρία του Θεοδόση χωρίς ενισχυτική μαρτυρία. Στο σχετικό απόσπασμα της απόφασης του πρωτόδικου Δικαστηρίου αναφέρεται:

«Κρίνοντας με πολλήν περίσκεψιν κατά πόσον θα ενεργήσομεν πάνω στην μαρτυρίαν του Μ.Κ.(1) δίχως ενισχυτικήν μαρτυρία απεφασίσαμεν εν όψει των όσων λέγομεν πιο πάνω πως δεν είμαστε διατεθειμένοι να βασιστούμεν στην μαρτυρίαν του αν αυτή δεν ενισχύεται από ανεξάρτητη μαρτυρία που να συνδέει τον κατηγορούμενον με την διάπραξιν του εγκλήματος. Όπως έ-

χομεν ήδη πει ο Μ.Κ. (1) είναι συναυτουργός πέρα όμως από αυτό εμπίπτει και στην κατηγορίαν των υπόπτων μαρτύρων και γι' αυτό προτού βασιστούμεν και ενεργήσουμεν πάνω στην μαρτυρία του θα πρέπει αυτή να ενισχύεται από ανεξάρτητη μαρτυρία του θα πρέπει αυτή να ενισχύεται από ανεξάρτητη μαρτυρία. Επειδή χρησιμοποιούμεν την φράσιν 'βασιστούμεν στην μαρτυρία του' αυτό δεν σημαίνει πως από μόνη της και εκ προοιμίου θα γίνει αποδεκτή ως αληθής. Αυτό θα αποφασισθεί αφού ληφθεί υπ' όψιν το σύνολο της ενώπιόν μας μαρτυρίας.» 5 10

Εκείνο το οποίο προφανώς ηθελε να τονίσει το Δικαστήριο ήταν ότι παρά το γεγονός ότι ο Θεοδόση δεν ήταν συνεργός του εφεσείοντα (accomplice) στη διάπραξη του εγκλήματος της κλεπταποδοχής (participes criminis), η συνάφεια μεταξύ των δυο αδικημάτων - εκείνου της κλοπής και της κλεπταποδοχής - η αλληλουχία μεταξύ των δυο αδικημάτων, καθώς και το γεγονός ότι τα δυο αδικήματα αποτελούσαν σε μεγάλο βαθμό μέρος του ίδιου φάσματος εγκληματικής δράσης, δικαιολογούσαν τη μεταχείριση του μάρτυρα Θεοδόση ως συνεργού στο έγκλημα της κλεπταποδοχής με όλα τα παρεπόμενα ως προς την ανάγκη προειδοποίησης για την αποδοχή της μαρτυρίας του χωρίς ενισχυτική μαρτυρία (corroborative evidence). 15 20

Το πρωτόδικο Δικαστήριο επίσης επεσήμανε ότι η αναζήτηση ενισχυτικής μαρτυρίας δε δικαιολογείται μόνο σχετικά με τη μαρτυρία συνεργών αλλά και σ' όλες τις περιπτώσεις όπου η σχέση του μάρτυρα με το αδίκημα που διαπράχθηκε δημιουργεί ερωτηματικά και υπόνοιες για την αξιοπιστία του. Το θέμα αυτό είχαμε την ευκαιρία να πραγματευθούμε και στην υπόθεση *Mousoulides v. Republic*.* 25 30

Η απόφαση του πρωτόδικου Δικαστηρίου να εξομοιώσει τη μαρτυρία του Θεοδόση με εκείνη του συνεργού ήταν, στα πλαίσια των γεγονότων της υπόθεσης, σωστή· άλλωστε η απόφαση αυτή δεν έχει αμφισβητηθεί ούτε αποτελεί θέμα προς εξέταση. Το κύριο θέμα της έφεσης είναι η αποδεικτική αξία της μαρτυρίας που κρίθηκε ως ενισχυτική. Συνυφασμένο με αυτό το θέμα είναι και το εύρημα του Δι- 35

* (1983) 2 C.L.R. 336.

καστηρίου για την αξία των κλαπέντων αντικειμένων που απαριθμείται ως μέρος της ενισχυτικής μαρτυρίας.

Σύμφωνα με τις εισηγήσεις του δικηγόρου του εφεσείοντα η μαρτυρία που αποφασίστηκε ότι ήταν ενισχυτική δεν
5 είχε τα χαρακτηριστικά ενισχυτικής μαρτυρίας, αλλά ούτε ως θέμα αποδεικτικής αξίας μπορούσε να πληρώσει το κενό στην αξιοπιστία του Θεοδόση.

Τι συνιστά ενισχυτική μαρτυρία αποτέλεσε το θέμα πολλών δικαστικών αποφάσεων τόσο στην Αγγλία* όσο και
10 στην Κύπρο,** και εξετάστηκε με πολλή λεπτομέρεια από το πρωτόδικο Δικαστήριο. Η απόφαση του Λόρδου Reading στην υπόθεση *R. v. Baskerville**** έχει επανειλημμένα κριθεί ότι συνοψίζει όλα τα στοιχεία τα οποία συνθέτουν την ενισχυτική μαρτυρία. Πρέπει να έχει προέλευση ανεξάρτητη από το μάρτυρα τη μαρτυρία του οποίου αποβλέπει να ενισχύσει και να τείνει να καταδείξει ουσιαστικά ότι
15 όχι μόνο διαπράχθηκε το αδίκημα για το οποίο κατηγορείται ο υπόδικος, αλλά επίσης ότι εκείνος που το διέπραξε ήταν ο κατηγορούμενος. Όπως υποδεικνύεται στην πρόσφατη δικαστική απόφαση *Tumer v. Blunden***** δεν απαιτείται όπως η ενισχυτική μαρτυρία αποδεικνύει αφ' εαυτής τα αμφισβητούμενα γεγονότα ή τα συστατικά στοιχεία του εγκλήματος. Ότι απαιτείται είναι η μαρτυρία να έχει ανεξάρτητη προέλευση από το συνένοχο (accomplice) και να
20 τείνει να καταδείξει σε μια ή περισσότερες ουσιαστικές λεπτομέρειες ότι διαπράχθηκε το κρινόμενο έγκλημα και ότι ο εγκληματίας είναι ο κατηγορούμενος. *****

Δεδομένου ότι πληρούνται οι αναγκαίες προϋποθέσεις η
30 αποδεικτική αξία της ενισχυτικής μαρτυρίας ποικίλλει ανάλογα με το περιεχόμενό της και τη βεβαιότητα, που δημιουργεί για την αξιοπιστία του συνεργού, θέματα που ανάγονται κατ' εξοχή στην κρίση του εκδικάζοντος δικαστη-

* (Βλέπε, μεταξύ άλλων, *DPP v. HESTER* [1972] 3 All E.R. 1065, *DPP v. KILBOURNE* [1973] 1 All E.R. 456, R. v. *SPENCER* [1986] 2 All E.R. 928).

** (Βλέπε, μεταξύ άλλων, *GEORGHIOS I. PERISTIANIS v. THE POLICE* (1969) 2 C.L.R. 137, *NICOS FLOURENTZOU v. THE POLICE* (1973) 2 C.L.R. 526, *YIANNIS ANTONIOU VOUNIOTIS v. THE REPUBLIC* (1975) 2 C.L.R. 34, *FOURRI & OTHERS v. REPUBLIC* (1980) 2 C.L.R. 152).

*** [1916] 2 K.B. 658

**** [1986] 2 All E.R. 75

***** (Βλέπε, *R. v. BECK* [1982] 1 All E.R. 807).

ρίου. Στη σχετικά πρόσφατη αγγλική απόφαση *Attorney General of Hong Kong v. Wong Muk-ping** αμφισβητήθηκε η πατροπαράδοτη προσέγγιση των Δικαστηρίων να εξετάζεται σε πρώτο στάδιο η αξιοπιστία του μάρτυρα, συνενόχου ή υπόπτου, και να αναζητείται ενισχυτική μαρτυρία μόνο 5
 όταν ο μάρτυρας κρίνεται κατ' αρχή αξιόπιστος. Η απόφαση υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει λογικό έρεισμα στον κατα-
 τεμαχισμό της μαρτυρίας για σκοπούς αξιολόγησης της αξι-
 οπιστίας οποιουδήποτε μάρτυρα. Η μαρτυρία πρέπει να 10
 κρίνεται ως ενιαίο σύνολο. Το θέμα αυτό εξετάζουμε παρεν-
 θετικά επειδή στην προκείμενη υπόθεση το πρωτόδικο Δι-
 καστήριο προέβη σε συγκεκριμένο εύρημα ότι δεν ήταν έ-
 τοιμο να δεχθεί το Θεοδόση ως αξιόπιστο μάρτυρα. Στο
 συμπέρασμα να δεχτούν τη μαρτυρία του άχθηκαν ως άμε-
 σο αποτέλεσμα της μαρτυρίας η οποία εξειδικεύεται ως ενι- 15
 σχυτική.

Ο δικηγόρος της Δημοκρατίας εισηγήθηκε ότι η μαρτυ-
 ρία η οποία προσδιορίζεται ως ενισχυτική, βεβαιώνει σε ου-
 σιώδεις λεπτομέρειες την κατάθεση του Θεοδόση· αλλά κι' 20
 άν μέρος της μαρτυρίας την οποία το Δικαστήριο έκρινε ως
 ενισχυτική δεν πληρούσε τα εχέγγυα ενισχυτικής μαρτυ-
 ρίας, η ενοχή του εφεσείοντα προκύπτει αθίαστα, όπως ει-
 σηγήθηκε ο δικηγόρος των καθ' ων η έφεση, από τα έγκυρα
 ευρήματα ώστε να δικαιολογείται η εφαρμογή των διατά- 25
 ξων της επιφύλαξης της παραγράφου (β) του εδάφιου 1
 του άρθρου 145 του *Περί Ποινικής Δικονομίας Νόμου* - Κεφ.
 155.

Θα προχωρήσουμε με τη σύνοψη της μαρτυρίας η οποία
 έγινε δεκτή ως ενισχυτική και θα εξετάσουμε, ενώ προχω- 30
 ρούμε, κατά πόσο η μαρτυρία αυτή έχει τα χαρακτηριστικά
 της ενισχυτικής μαρτυρίας, καθώς και την αποδεικτική της
 αξία:-

(Α) Συνδρομή των δραστών (της κλοπής) για την εξα-
 σφαλιση οχήματος για τη μεταφορά της κλαπείσας περιου- 35
 σίας. Η μαρτυρία του Κωνσταντίνου Τουμαζή (Μ.Κ. 10) και
 του Χαράλαμπου Μιχαήλ (Μ.Κ. 17), υποστηρίζει ότι ο εφε-
 σείων έδειξε ενεργό ενδιαφέρον για την εξασφάλιση οχήμα-
 τος για τη μεταφορά των παραδοθέντων αντικειμένων, πε-

* [1987] 2 All E R. 488.

ριλαμβανομένης και της ανάληψης οικονομικών υποχρεώσεων για την απόκτησή του.

- Η μαρτυρία αυτή έχει ανεξάρτητη προέλευση από τη μαρτυρία του Σωτήρη Θεοδόση (Μ.Κ. 1) και τείνει να καταδείξει ενεργό συμμετοχή του Ττοουλιιά στην εξασφάλιση των μέσων για τη μεταφορά και την παράδοση των κλαπέντων αντικειμένων στο ίδιο. Εύλογα η μαρτυρία αυτή χαρακτηρίστηκε ως ενισχυτική, λαμβάνοντας υπόψη το ασύνηθες ενδιαφέρον του αγοραστή για την εξασφάλιση των αντικειμένων και την άμεση συνδρομή του στην ευόδωση των σκοπών της κλοπής.

- (Β) Η παράλειψη του εφεσείοντα να δηλώσει στην κατάθεσή του στον Υπαστυνόμο Κυριάκο Μίλλερ (Μ.Κ. 19) μετα που του γνωστοποιήθηκε ότι τα αντικείμενα ήταν κλοπιμαία ότι, εκτός από το κέντρο του, εφυλάττοντο και κλοπιμαία αντικείμενα στο σπίτι του. Η παράλειψη αυτή, σε συνδυασμό με την απόρριψη της εξήγησης που έδωσε ότι η παράλειψή του οφειλόταν στου φόβους του ότι επισκεψη της αστυνομίας στο σπίτι του θα αναστάτωνα τη σύζυγό του της οποίας η υγεία ήταν κλονισμένη, μπορούσε εύλογα να ερμηνευθεί ως απόπειρα απόκρυψης μέρους της κλοπιμαίας περιουσίας. Ηθελημένη απόκρυψη της φύλαξης κλοπιμαίας περιουσίας τείνει να ενισχύσει την ύπαρξη γνώσης για την προέλευσή της.

- (Γ) Η προειδοποίηση που δόθηκε στον αστυνομικό Χρίστο Λοΐζου (Μ.Κ. 20) ότι τα αντικείμενα τα οποία του είχε παραδώσει ο εφεσείων αποτελούσαν μέρος κλοπιμαίας περιουσίας. Η προειδοποίηση έγινε μετά που γνωστοποιήθηκε στο Ττοουλιιά από τις αστυνομικές Αρχές ότι τα αντικείμενα τα οποία παρέλαβε αποτελούσαν μέρος κλοπιμαίας περιουσίας. Εσφαλμένα η μαρτυρία του μάρτυρα Χρίστου Λοΐζου κρίθηκε ως ενισχυτική αναλογιζόμενοι ότι συνάδει εξίσου και με προσπάθεια εκ μέρους του εφεσείωντα να προφυλάξει το μάρτυρα απί τις συνέπειες κατοχής κλοπιμαίας περιουσίας. Η προειδοποίηση δεν αποκαλύπτει γνώση για την προέλευση της περιουσίας, ανεξάρτητη από την πληροφόρηση των ανακριτικών αρχών.

(Δ) Η ανεύρεση σ' ένα από τα συρτάρια ενός πάγκου που αποτελούσε μέρος της κλοπιμαίας περιουσίας ενός τιμολο-

γίου με την επιγραφή «Γοργόνα» (Τεκμήριο 5). Χωρίς την ύπαρξη μαρτυρίας ότι το τιμολόγιο περιήλθε σε γνώση του εφεσείοντα, η ύπαρξη του τιμολογίου ήταν ουδέτερο στοιχείο το οποίο εσφαλμένα κρίθηκε ως μαρτυρία η οποία έτεινε να καταδείξει γνώση για την προέλευση του επίπλου στο οποίο βρέθηκε. Ούτε η θέση στην οποία φυλαττόταν ήταν τέτοια ώστε να μπορούσε βάσιμα να υποτεθεί ότι ο εφεσείων θα λάμβανε γνώση για την ύπαρξή του. 5

(Ε) Η ανεύρεση στην κατοχή των δραστών ενός κλειδιού της εισόδου του κέντρου του εφεσείοντα και ενός φαναριού που τους είχε παραδώσει. Σύμφωνα με τη μαρτυρία του Θεοδόση η παράδοση του κλειδιού σκοπούσε στην παροχή ευχέρειας αποθήκευσης των σκευών στο κέντρο του εφεσείοντα όταν ο ίδιος απουσίαζε, και το φανάρι στη φωτίση του τόπου της κλοπής για τη διευκόλυνσή της. 10 15

Ο εφεσείων παραδέχθηκε ότι έδωσε τα αντικείμενα αυτά στους δράστες - το κλειδί για να διευκολύνει την παράδοση των αντικειμένων, και το φανάρι για να φωτίζει το χώρο του κέντρου του στη διάρκεια της νύχτας δεδομένου ότι δεν υπήρχε ηλεκτρικό ρεύμα. Η ύπαρξη των αντικειμένων αυτών παρέχει ανεξάρτητη βεβαίωση μόνο του γεγονότος ότι είχαν παραδοθεί. Δε μαρτυρεί όμως το λόγο για τον οποίο του είχαν παραδοθεί, που είναι το κρίσιμο στοιχείο, και συνεπώς δεν παρέχουν ανεξάρτητη επιβεβαίωση των ισχυρισμών του ότι το φανάρι παραδόθηκε για να διευκολύνει την κλοπή. 20 25

(ΣΤ) Η κατάθεση των μαρτύρων Μαίρης Παπαδοπούλου (Μ.Κ. 6) και Σάββα Λεωνίδου (Μ.Κ.8) ότι κατόπιν οδηγιών του εφεσείοντα οι δράστες τους παρέδωσαν μέρος των κλαπέντων αντικειμένων. Η μαρτυρία δεν ενισχύει τη μαρτυρία του Θεοδόση και δεν καταμαρτυρεί γνώση εκ μέρους του εφεσείοντα για την προέλευσή τους. Τέλος, 30

(Ζ) η απόκτηση των αντικειμένων για ποσό πολύ χαμηλότερο της αξίας τους.

Ως θέμα αρχής η αγορά κλαπέντων εμπορευμάτων σε τιμή πολύ χαμηλότερη από την αξία τους μπορεί να ενισχύσει μαρτυρία για την ύπαρξη γνώσης για την προέλευσή τους και παράλληλα να αποτελέσει αυτοτελή μαρτυρία από την οποία δυνατό να εξαχθούν ενοχοποιητικά συμπεράσμα- 35

τα. Η αποδεικτική της αξία συναρτάται άμεσα με το βαθμό και έκταση που προδίδει γνώση για την προέλευση των αντικειμένων. Οι ενστάσεις του εφεσεύοντα στο σημείο αυτό της απόφασης στρέφονται κυρίως εναντίον των ευρημάτων του Δικαστηρίου για την αξία των εμπορευμάτων και τους λόγους για τους οποίους απορρίφθηκε η μαρτυρία του Άντη Λεοντιάδη (Μ.Υ. 3) ο οποίος διατηρεί παλαιολιθίο στη Λευκωσία και ασχολείται για χρόνια με την πώληση μεταχειρισμένων αντικειμένων.

- 10 Τα ευρήματα του Δικαστηρίου στηρίχθηκαν στη μαρτυρία του Χρίστου Κωνσταντά (Μ.Κ. 14), Βοηθού Αρχιεπιστάτη στο Τμήμα Δημόσιων Έργων, και του Άριστου Ευθυμίου (Μ.Κ. 12) υπάλληλου του Τμήματος Ηλεκτρομηχανολογικών Υπηρεσιών, που προσδιόρισαν την τιμή των αντικειμένων μετά από έρευνα αναφορικά με την αξία τους. Η μαρτυρία και των δυο έχει, σε κάποιο βαθμό, θεωρητικό υπόβαθρο και δε συσχετίζεται με τις πραγματικότητες της αγοράς.

20 Η πιο πάνω παρατήρηση του Δικαστηρίου κατά τη διάρκεια της δίκης φανερώνει ότι η μαρτυρία και των δυο αυτών μαρτύρων της κατηγορίας εξετάστηκε χωρίς να εκτιμηθεί σωστά ο σκοπός της που ήταν ο προσδιορισμός της αξίας των αντικειμένων στην ελεύθερη αγορά:

25 «*Δικαστήριο*: Ο μάρτυς δεν είναι έμπορας, είναι πραγματογνώμων. Το τι γίνεται μεταξύ έμπορα και πελάτου είναι άλλο θέμα.»

Στην πιο κάτω ερώτηση που του υποβλήθηκε, ο μάρτυρας Χρίστος Κωνσταντάς (Μ.Κ. 14), απάντησε καταφατικά:

30 «Ε. Δηλαδή εάν κατάλαβα καλά σήμερα καταθέτεις με βάση την έκθεσιν που έκαμεν ο Επαρχιακός Μηχανικός Δημοσίων Έργων Αμμοχώστου.
Α. Ναι.»

35 Ο μάρτυρας Ευθυμίου κατέθεσε ότι οι τιμές που καθόρισε δε βασίζονται αποκλειστικά στη δική του εκτίμηση για την αξία τους στην ελεύθερη αγορά αλλά, όπως είπε, και στην έρευνα που έκαμε από τους αντιπροσώπους και τους μεταπωλητές.

Σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες της απόδειξης η γνώμη πραγματογνώμονα γίνεται δεκτή κατ' εξαίρεση προς τον κανόνα περί εξ ακοής μαρτυρίας. Ό,τι είναι αποδεκτό είναι η γνώμη του ως πρωτογενής μαρτυρία. Στο βαθμό και έκταση που ο πραγματογνώμων βασίζει τη γνώμη του σε γεγονότα που του έχουν γνωστοποιηθεί, τα γεγονότα αυτά πρέπει να αποδεικνύονται σύμφωνα με τους αποδεικτικούς κανόνες. Παραλεψή απόδειξής τους εξουδετερώνει το υπόβαθρο πάνω στο οποίο στηρίζεται η γνώμη του ειδικού. 5 10

Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουμε είναι ότι το πρωτοδικο Δικαστήριο αξιολόγησε τη μαρτυρία των μαρτύρων αυτών χωρίς σαφή επίγνωση των προϋποθέσεων και ορίων μέσα στα οποία λαμβάνεται η μαρτυρία πραγματογνώμων. Η ίδια ασάφεια χαρακτηρίζει και την αξιολόγηση του περιεχομένου της μαρτυρίας τους. Τα ευρήματα του Δικαστηρίου στον τομέα αυτό καθίστανται ανασφαλής. Συνεπώς δεν τεκμηριώθηκε η αξία των κλαπέντων αντικειμένων κατά τον κρίσιμο χρόνο ώστε να είναι σε θέση το Δικαστήριο να συναγάγει οποιαδήποτε συμπεράσματα συσχετίζοντας την αξία στην οποία αποκτήθηκαν με την αξία τους στην ελεύθερη αγορά. 15 20

Οι λόγοι που δίδονται για την απόρριψη της μαρτυρίας του Άντη Λεοντιάδη (Μ.Υ. 3) επικρίθηκαν από το δικηγόρο του εφεσεύοντα ως μη ικανοποιητικοί. Αυτοί είναι τρεις:- 25

1. Ότι ήταν πελάτης και συνεργάτης του εφεσεύοντα.
2. Ότι δεν ήταν πραγματογνώμων αναφορικά με ηλεκτρικές συσκευές, και
3. Ότι οι μάρτυρες κατηγορίας Άριστος Ευθυμίου (Μ.Κ. 12) και Χρίστος Κωνσταντάς (Μ.Κ. 14) ήταν σε καλύτερη θέση να εκτιμήσουν τα αντικείμενα. 30

Το ότι ο εφεσεύων ήταν πελάτης και συνεργάτης του μάρτυρα Λεοντιάδη δε σημαίνει αφ' εαυτού ότι ο τελευταίος δεν είπε στο Δικαστήριο την αλήθεια ούτε το γεγονός ότι δεν είχε την ίδια ευκαιρία, όπως οι μάρτυρες κατηγορίας, να δει τα αντικείμενα, του αποστερούσε την ευχέρεια να καταθέσει για την αξία τους. Η πείρα του στην εμπορία μεταχειρισμένων ειδών στοιχειοθετούσε τις προϋποθέσεις για την έκφραση γνώμης για την αξία τους. Η κακή προσέγγιση στην 35

εκτίμηση της μαρτυρίας του μάρτυρα αυτού είναι ένας άλλος λόγος που καθιστά ακροσφαλή τα ευρήματα του πρωτόδικου Δικαστηρίου ως προς την αξία των κλαπέντων αντικειμένων.

- 5 Προκύπτει ότι ένα μεγάλο μέρος της μαρτυρίας που κρίθηκε από το Στρατοδικείο ως ενισχυτική της μαρτυρίας του Σωτήρη Θεοδόση (Μ.Κ. 1), δεν ανταποκρινόταν στις προϋποθέσεις της ενισχυτικής μαρτυρίας και δε μπορούσε να κριθεί ως επιβεβαίωση της μαρτυρίας του Θεοδόση.
- 10 Και το ερώτημα που πρέπει ν' απαντηθεί είναι αν, όπως έχουμε κληθεί από το δικηγόρο των καθ'ών η έφεση, δικαιολογείται η εφαρμογή της επιφύλαξης του άρθρου 145(1)(β) της Ποινικής Δικονομίας. Η εφαρμογή της επιφύλαξης δικαιολογείται όταν το Δικαστήριο μπορεί με βεβαιότητα να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι παρά το νομικό ή πραγματικό λάθος του πρωτόδικου Δικαστηρίου η καταδίκη δε συνιστά ουσιώδη εκτροπή από την ορθή απονομή της δικαιοσύνης (substantial miscarriage of justice). Η κατάληξη αυτή δικαιολογείται οποτεδήποτε το Ανώτατο Δικαστήριο μπορεί με βεβαιότητα να αχθεί στο συμπέρασμα ότι τόσο το πρωτόδικο όσο και οποιοδήποτε άλλο δικαστήριο θα κατέληγε στο ίδιο καταδικαστικό αποτέλεσμα, αν καθοδηγόταν ορθά και συνεκτιμούσε σωστά την αποδεχτή μαρτυρία.* Το κριτήριο το οποίο εφαρμόζεται στην Αγγλία καταλήγει στο ίδιο αποτέλεσμα δηλαδή, κατά πόσο οι ένορκοι θα κατέληγαν χωρίς αμφιβολία σε καταδικαστική ετυμηγορία έστω και αν δεν υπήρχε σφάλμα στην καθοδήγηση από το Δικαστή.**
- 15
20
25

30 Εφαρμόζοντας τις σχετικές αρχές στην προκείμενη υποθεση, επισημαίνουμε ότι: -

(α) Το Δικαστήριο δεν ήταν έτοιμο να δεχθεί ως αξιόπιστη τη μαρτυρία του Σωτήρη Θεοδόση (Μ.Κ. 1) χωρίς ενισχυτική μαρτυρία, και

35 (β) ότι τελικά άχθηκε σ' αυτό το συμπέρασμα ενόψει του συνόλου της μαρτυρίας, που κρίθηκε ως ενισχυτική.

* (Βλέπε, μεταξύ άλλων, LAZARIS DEMETRIOU ν. THE REPUBLIC, 1961 C.L.R. 309, NICOS ANTONI POLYCARPOU AND ANOTHER ν. THE REPUBLIC (1967) 2 C.L.R. 198, ANTONIOS G. KARATZIAS ν. THE POLICE (1972) 2 C.L.R. 51).

** (Βλέπε, μεταξύ άλλων, R. ν. ROSE (1982) 2 All E.R. 536).

Δε γνωρίζουμε ποια θα ήταν η αντίδραση του πρωτόδικου Δικαστηρίου ή οποιουδήποτε άλλου Δικαστηρίου αν μόνο μέρος της μαρτυρίας που αξιολογήθηκε ως ενισχυτική μπορούσε βάσιμα να κριθεί ότι είχε αυτά τα χαρακτηριστικά.

5

Κάτω από αυτές τις συνθήκες δε μπορεί να προβλέψουμε με βεβαιότητα ποια θα ήταν η ετυμηγορία του Δικαστηρίου αν τα γεγονότα της υπόθεσης ετύγχαναν σωστής εκτίμησης, όπως επεξηγείται στην υπόθεση αυτή. Δεν υπάρχει συνεπώς πεδίο για την εφαρμογή της επιφύλαξης. Κρίνουμε όμως ότι δικαιολογείται η επανεκδίκαση της υπόθεσης για τους λόγους που παραθέτουμε πιο κάτω: -

10

Υπήρχε ενώπιον του Δικαστηρίου σαφής μαρτυρία ότι η περιουσία που βρέθηκε στην κατοχή του εφεσείοντα είχε κλαπεί πρόσφατα. Η μαρτυρία αυτή, σε συνδυασμό με την απόρριψη της εξήγησης του εφεσείοντα αναφορικά με τις συνθήκες κάτω από τις οποίες την είχε αποκτήσει, μπορούσε να οδηγήσει σε ενοχοποιητικά συμπεράσματα, τα οποία το πρωτόδικο Δικαστήριο παρέλειψε ολοσχερώς να αξιολογήσει. Τι συνιστά πρόσφατη κατοχή κλαπείσας περιουσίας* και τα ενοχοποιητικά συμπεράσματα τα οποία μπορεί να εξαχθούν από τέτοια μαρτυρία, αποτέλεσαν το αντικείμενο εξέτασης στην υπόθεση *Ioannis Kyprianou v. The Police*.** Το χρονικό διάστημα που είχε μεσολαβήσει μεταξύ της κλοπής και της παραλαβής των αντικειμένων από τον εφεσείοντα ήταν τέτοιο που μπορούσε να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι η κατοχή ήταν πρόσφατη. Οι εξουσίες που παρέχονται στο Εφετείο για την έκδοση διαταγής για την επανεκδίκαση υπόθεσης βάσει των διατάξεων του άρθρου 25(3) του *Περί Δικαστηρίων Νόμου* (Ν 14/60) και του άρθρου 145(1)(δ) του *Περί Ποινικής Δικονομίας Νόμου - Κεφ. 155*, καθώς και τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη, εξετάστηκαν στην υπόθεση *Phivos Petrou Pierides v. The Republic** ** και στη μεταγενέστερη απόφαση *Charalambous v. Republic*.****

15

20

25

30

35

* (Βλέπε επίσης *R v BALL* [1983] 2 All E R 1079)

** (1976) 2 C L R 75, 87 κ επ)

*** (1971) 2 C L R 263

**** (1985) 2 C L R 97, 108 και 109.

Δυο είναι οι παράγοντες, που θέλουμε να επισημάνουμε:

(i) Οι εξουσίες για την επανεκδίκαση ποινικής υπόθεσης δεν έχουν ως σκοπό την παροχή δεύτερης ευκαιρίας στην Κατηγορούσα Αρχή να αποδείξει την υπόθεσή της.

- 5 (ii) Διατάγη για την επανεκδίκαση δικαιολογείται μόνο όπου η μαρτυρία ενώπιον του πρωτόδικου Δικαστηρίου ήταν επαρκής για να στηρίξει την καταδίκη υπό το πρίσμα σωστής εκτίμησης των γεγονότων και ορθής καθοδήγησης ως προς το νόμο, αλλά όχι τέτοιας φύσης ώστε να δικαιολο-
10 γεί την εφαρμογή της επιφύλαξης.

- Στην περίπτωση που ο εφεσείων καταδικαστεί κατά την επανεκδίκαση της υπόθεσης εξυπακούεται ότι θα ληφθεί υπ' όψη το γεγονός ότι έχει ήδη εκτίσει μεγάλο μέρος της ποινής του, καθώς επίσης και η αγωνία και ταλαιπωρία
15 που θα υποστεί υπερασπίζοντας τον εαυτό του για δεύτερη φορά για το ίδιο αδίκημα. Με την παρατήρηση αυτή δε θέλουμε να προδικάσουμε με οποιοδήποτε τρόπο το αποτέλεσμα της νέας δίκης.

- Η απόφαση του πρωτόδικου Δικαστηρίου ακυρώνεται.
20 Διατάσσεται επανεκδίκαση της υπόθεσης από το Στρατοδικείο με άλλη σύνθεση.

- Ο κατηγορούμενος θα αφεθεί ελεύθερος αφού δώσει προσωπική εγγύηση για το ποσό των £5,000.-- για να παρουσιαστεί στο Στρατοδικείο. Αναμένεται ότι θα δοθεί κάθε
25 προτεραιότητα στην επανεκδίκαση της υπόθεσης.

*Η Έφεση επιτυγχάνει. Δια-
ταγή για επανεκδίκαση.*